

การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่ม
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน

Development of Educational Administration Model according to POSDC Concept
for Phrapariyattidhamma Schools, General Education Section in Lamphun

เกียรตินิยม คำจينا Kiattiniyom kamjina

พศิน แต่งจวง Phasina Tangchuang

ชาลี ภัคดี Chalee Pakdee

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

Public Administration, Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

Kamjina2522@gmail.com

Haripunchai Review 05/05/2023

Haripunchai Review 09/08/2023

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาสภาพการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดลำพูน 2)พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC 3)ทดลองรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDCและ 4)ตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน จำนวน 10 โรงเรียน ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ คณะครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 59 คนหรือรูป เครื่องมือการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม แบบสนทนากลุ่ม และแบบตรวจสอบ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า :

- 1) สภาพการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC ในภาพรวม 5 ด้านอยู่ในระดับดีมาก
- 2) ผลการประเมินและพัฒนารูปแบบบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูนก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

โดยใช้สถิติ Paired T Test ด้าน การบริหารงานทั่วไป มีผลการประเมินที่พัฒนาขึ้นทุกข้อ เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของการพัฒนามากที่สุด คือ ผู้บริหารมีบุคลากรภาพ อบอุ่นปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย

3) ผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ Paired T Test ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ค่าสถิติมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4) การตรวจสอบรูปแบบที่จัดทำขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

คำสำคัญ : การบริหารงานสถานศึกษา, พุทธวิธีการบริหาร ,โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

Abstract

The objective of this research were 1) to examine the condition of educational administration according to the Buddhist way of Phrapariyatidhamma School, General Education Section in Lamphun, 2) to develop the school administration model according to POSDC concept, 3) to experiment with the educational school administration model based on POSDC concept, and 4) to explore the efficiency of the school administration model according to POSDC concept for 10 Phrapariyatidhamma Schools, General Education Section in Lamphun. The population and the sample consisted of 59 teachers and educational personnel. The research tools were questionnaires, focus groups and check form. Data were analyzed by statistics, frequency, mean, and standard deviation and content analysis.

The research results showed that:

1) The condition of school administration according to POSDC concept in five aspects was overall at very good level.

2) The evaluation results and development of school administration model according to POSDC concept for Phrapariyatidhamma schools, General Education Section in Lamphun before and after the experiment using Paired T Test statistics

regarding general administration, there were improvements in all items, when considering each item, it was found that the item with the highest mean development was that the administrator had a warm personality and adapt to others easily.

3) The results of using the educational administration model according to the concept of POSDC before and after the experiment using Paired T Test statistics in all 4 aspects, it was found that the statistical values were significantly different at .05.

4) The examination of the model prepared by experts revealed that the model was appropriate, feasible and the opinions were consistent.

Keywords : Educational Administration, Buddhist Method of Administration, Phrapariyattidhamma School General Education Section

บทนำ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นสถานศึกษาที่มีเป้าหมายในการมุ่งพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นพระภิกษุ สามเณร ให้เป็นผู้มีคุณธรรม มีความรู้ ประพฤติปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนา และเป็นที่น่าชื่นชม นับตั้งแต่ที่ได้มีการก่อตั้งโรงเรียนเจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้จัดตั้งโรงเรียนพร้อมทั้งเป็นผู้บริหารโรงเรียน ครู พระอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้ร่วมกันดำเนินการนานัปการเพื่อจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานซึ่งดังกล่าวของ พระมหาอาคม อานนโท (2013) ที่ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาพระภิกษุสามเณรที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ได้มีโอกาสเล่าเรียนวิชาสามัญ เฉกเช่นเดียวกับเยาวชนทั่วไป เพื่อจะได้มีโอกาสพัฒนาตนเองทางการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในปัจจุบัน มีรูปแบบการบริหารคล้ายโรงเรียนสามัญทั่วไป เพียงแต่ปรัชญาการจัดการศึกษานับทางด้านพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับสมณเพศเนื่องจากข้อจำกัดด้านขนาดหรือบุคลากรขององค์กร แต่ก็หวังที่จะมีผู้บริหารโรงเรียนมีคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพที่มีความรู้ความสามารถสูง สามารถบริหารโรงเรียนให้ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย เพราะเชื่อว่าโรงเรียน จะดีมีคุณภาพหรือไม่ขึ้น ขึ้นกับผู้บริหารเป็นสำคัญ (Wannasut, 2005)

ปัญหาในปัจจุบันของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา บุคลากรที่เข้ามาสอนเป็นพระภิกษุ คุณภาพการศึกษาของความเป็นครูยังไม่พร้อม สอนได้แต่สอนไม่เป็น ระบบการถ่ายทอดทางเทคโนโลยีไม่สามารถเทียบกับครูที่จบจากสายวิชาสามัญมาโดยตรง และนอกจากนั้น ยังพบว่าการสร้างพันธสัญญา การดำเนินงานและการจัดการศึกษาเพื่อการสร้างศาสนทายาทที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันยังไม่ได้มีการกำหนดให้มีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จะมีเพียงการดำเนินงานตามกรอบแนวปฏิบัติของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นสำคัญ อีกทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การพัฒนาไม่เด่นชัดอันเป็นแนวทางการจัดการศึกษาในบริบทพื้นที่นั้น ๆ เพื่อสร้างศาสนทายาทและดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชุมชนในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ (Buddhist Studies Division, 2010) สอดคล้องกับพระมหาอาคม อานนโท (2013) ได้กล่าวว่า การบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้บริหารจะเป็นผู้ดำเนินการเองเกือบทั้งหมด โดยอาศัยศรัทธาของชาวบ้านเป็นส่วนใหญ่ โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและสำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม (พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม, 2562) เป็นพี่เลี้ยงในการบริหารจัดการศึกษา แต่ด้วยที่พี่เลี้ยงทั้ง 2 หน่วยงานยังใหม่ต่อการบริหารจัดการศึกษา จึงมีอุปสรรคและปัญหาในการอำนวยความสะดวกทั้งด้านวิชาการ ทั้งยังมีปัญหาเรื่องการดำเนินการเพราะงบประมาณไม่เพียงพอจึงดำเนินการไปอย่างมีขีดจำกัด สภาพการบริหารงานในเชิงวิชาการของโรงเรียนยังไม่เอื้อต่อการศึกษามีประสิทธิภาพ รวมทั้งการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหาร การบรรจุแต่งตั้งครู การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา รวมไปถึงการวางแผนการบริหารจัดการ ยังไม่สามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการได้ จำนวนนักเรียนที่ไม่มีความแน่นอน มีการย้ายเข้า ย้ายออกตลอดเวลา จึงเป็นปัญหาทางการบริหารงานและมีผลสะท้อนถึงการที่จะมุ่งพัฒนาและกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาได้ และจากประชุมผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดลำพูน ครั้งที่ 4 ประจำปีการศึกษา 2563 ที่ผ่านมา มีการสรุปผลการดำเนินงานและการบริหารสถานศึกษาว่า ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายงานต่าง ๆ ในสถานศึกษายังขาดความเข้าใจในหลักการบริการสถานศึกษา เพราะยังใหม่ต่อการเป็นนักบริหาร ควรมีการอบรมสัมมนาเรื่องนักบริหารสถานศึกษามีอาชีพเพื่อให้รู้ เข้าใจหลักการ และวิธีการบริหารงานอย่างมืออาชีพ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา สรุปได้ว่า การบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา นั้น ประสบปัญหาในการดำเนินงานหลายด้าน เช่น การวางแผนด้านบุคคล เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันยังไม่ชัดเจน การกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายวิสัยทัศน์ขององค์กร

ไม่ตรงตามความต้องการของชุมชน การมอบหมายหน้าที่ให้กับบุคลากรยังไม่เหมาะสมตามความสามารถ การกระจายอำนาจภายในสถานศึกษามีน้อย การกำหนดคุณสมบัติและเลือกรับบุคลากรเข้าทำงานไม่ชัดเจน บุคลากรในองค์กรขาดอิสระในการปฏิบัติงาน การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรในองค์กรยังไม่พอ ขาดการสร้างเกณฑ์การประเมินตนเองสำหรับบุคลากรในสถานศึกษา การสร้างความตระหนักในการมีวินัยในตนเองของบุคลากรในสถานศึกษายังมีไม่มาก ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และบุคลากรในโรงเรียนจะต้องให้ความร่วมมือกันทุกฝ่าย เพื่อให้การดำเนินงานจัดการศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมจะต้องเป็นผู้มีความรู้ เข้าใจกระบวนการบริหารงาน รวมถึงต้องมีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักการนำหลักพุทธธรรมหรือพุทธวิธีบริหารมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยหลักพุทธวิธีในการวางแผน พุทธวิธีในการจัดการองค์กร พุทธวิธีการบริหารงานบุคคล พุทธวิธีกรอำนวยความสะดวก และพุทธวิธีในการกำกับดูแล ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดลำพูน และพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวทางพุทธวิธี ของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูนที่เหมาะสมควรเป็นเช่นไร เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธวิธี และช่วยให้ได้แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดลำพูน ได้มาตรฐานเกิดผลสำเร็จที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดลำพูน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน
3. เพื่อทดลองรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน
4. เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย “การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน” เป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (R & D) ซึ่งผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายงาน และครูผู้สอน ในกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูนทั้งหมด 10 โรงเรียน จำนวน 59 รูป/คน

2.กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายงาน และครูผู้สอน ในกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูนทั้งหมด 10 โรงเรียน จำนวน 34 รูป/คนกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*power3.1.9.4 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การทดสอบ Means: Difference between two dependent means (match pairs) โดยการกำหนด Effect size 0.5, ค่า α err prop = .05 power = .8 , จากการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม G*power สามารถกำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 34 คน (Faul, F.,Erdfelder, E., Buchner, A., & Lang, A.-G (2009, หน้า 1149-1160)

เครื่องมือการวิจัย

1) แบบสอบถามการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพเครื่องมือความสอดคล้องของเนื้อหา ค่า IOC อยู่ที่ 1.00

2) แบบสอบถามสภาพการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน แบบสอบถามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพเครื่องมือความสอดคล้องของเนื้อหา ค่า IOC อยู่ที่ 1.00

การดำเนินการทดลอง

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (การศึกษา สํารวจข้อมูลพื้นฐาน) Research : R1

ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจสภาพการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน โดยอาศัยหลักการ ทฤษฎี ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร นำมาสร้างประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ที่มีประเด็นคำถามกำหนดไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC ตามกรอบหน้าที่ของนักบริหาร 5 ประการ ซึ่งเป็นแนวคิดของพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2549:4-22) ซึ่งระบุหน้าที่ ของนักบริหารมีอยู่ 5 ประการตามคำย่อในภาษาอังกฤษว่า POSDC ในขั้นตอนนี้ทำให้ได้ข้อมูลและประเด็นที่ชัดเจน มีประเด็นในการสัมภาษณ์ประกอบด้วย สภาพการทั่วไปของสถานศึกษา สภาพและแนวคิดในการบริหารสถานศึกษา โดยสอบถามความคิดเห็น และความรู้สึกเกี่ยวกับการบริหารงานของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียน สภาพโรงเรียนปัจจุบันเป็นอย่างไร มีปัญหาอะไรบ้าง ท่านมีความต้องการให้มีการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาอย่างไร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนัดหมายวัน เวลา ในการสัมภาษณ์

4. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาแต่ละด้าน และจากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อหาปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค แล้วนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ มาเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (การออกแบบและพัฒนารูปแบบ) Development : D1

การสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน จากนั้นนำรูปแบบที่สร้างขึ้นมามีดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมของข้อคำถามของรูปแบบ จนกระทั่งได้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน โดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่รับผิดชอบ และเข้าใจดีในด้านการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (นำไปใช้จริง) Research : R2

การทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ในการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน หลังจากผู้เชี่ยวชาญได้ทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว กลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ จำนวนทั้งสิ้น 6 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 100 ได้มีมติเห็นชอบให้รูปแบบ POSDC Model สามารถนำไปใช้ได้ โดยผู้วิจัยได้นำรูปแบบ POSDC Model ไปใช้ในสถานการณ์จริง (Try out) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนรองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน จำนวน 34 รูป/คน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ชี้นำเสนอ

นำเสนอรูปแบบ POSDC Model เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการนำรูปแบบ POSDC Model ไปใช้ดำเนินการ โดยทำการอธิบายถึงสภาพปัจจุบันปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน อันเป็นที่มาของงานวิจัยชิ้นนี้ และส่งผลให้เกิดรูปแบบ POSDC Model ตลอดจนทำการอธิบายเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่ได้นำมาใช้ในการสร้างรูปแบบ POSDC Model เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

2. ชี้อภิปรายและเสนอแนวทาง

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน จำนวน 34 รูป/คน ร่วมกันอภิปรายและเสนอแนวทางเกี่ยวกับความเหมาะสม ตลอดจนการนำรูปแบบ POSDC Model ไปใช้เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพของรูปแบบ POSDC Model ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น

3. ชี้นำดำเนินการ

การนำรูปแบบ POSDC Model ไปใช้ในการบริหาร 4 ฝ่าย โดยแบ่งภาระงานให้แต่ละฝ่ายงานรับผิดชอบหน้าที่และนำไปปฏิบัติ ด้วยจัดตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบในการประเมินผลรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน

4. ชีววิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ไปใช้ในสถานการณ์จริง(กรณีศึกษาโรงเรียนหออปรีย์ศึกษา) (Try out) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ การหาความถี่ (Frequencies) ร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการทดสอบที (t-test)

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนารูปแบบ (พัฒนา) Development : D2

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน โดยนำผลการทดลองตามกระบวนการและเงื่อนไขของรูปแบบการบริหารงานงาน 4 ฝ่ายตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน รวมทั้งผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา อุปสรรค และความคิดเห็นที่มีต่อความเหมาะสมของรูปแบบมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น และพร้อมที่จะนำไปใช้ต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูนเป็นการวิจัยและพัฒนา(Research & Development) สรุปผลการวิจัยดังนี้

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับการดำเนินงานการบริหารเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า มีการวางระบบควบคุมภายในที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและตรงตามภารกิจของหน่วยงาน รองลงมาเป็น ด้านการบริหารงานวิชาการการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ ตามลำดับ

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน พบว่า ผลการวิเคราะห์

ข้อมูลในขั้นตอนนี้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อการพัฒนาแบบบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ต่อการการพัฒนาแบบบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ด้านพุทธรวิธีในการวางแผน (P) มีการปฏิบัติการตามแผนงานที่กำหนดไว้ได้ทันเวลาในรอบปีการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ มีการวางแผนงานด้านการบริหารที่เท่าทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง มีการกำหนดความมุ่งหวังสูงสุดในการทำงานร่วมกันภายในสถานศึกษา ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการดำเนินงานที่น้อยที่สุดในด้านนี้ คือ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านพุทธรวิธีในการจัดองค์กร (O) การศึกษาทำความเข้าใจบริบทของสถานศึกษาของตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ มีการจัดองค์การให้กับบุคลากรอย่างเหมาะสมตามความสามารถ มีการบริหารที่มุ่งเน้นความสำเร็จขององค์กรร่วมกัน มีการมอบอำนาจความเป็นใหญ่ให้กับหัวหน้าฝ่ายในการดำเนินงานแต่ละฝ่าย ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การทดลองเพื่อพัฒนาแบบบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน โดยการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลการใช้รูปแบบบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ Paired T Test ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ค่าสถิติ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งทุกข้อในทุกด้านมีค่า t-test น้อยกว่า .05 (Sig. < .05) แสดงว่ามีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 นั่นคือคะแนนของก่อนการทดลองและหลังการทดลอง มีค่าแตกต่างกัน

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การประเมินผลและพัฒนาการใช้รูปแบบบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน พบว่ารูปแบบที่จัดทำขึ้นเมื่อตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว รูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงขอนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

อภิปรายผลตามข้อที่ 1 สภาพการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดลำพูน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับการดำเนินงานการบริหารเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า มีการวางระบบควบคุมภายในที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและตรงตามภารกิจของหน่วยงานรองลงมาเป็น ด้านการบริหารงานวิชาการการบริหารงานบุคคลการบริหารงบประมาณตามลำดับ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจวิธีการบริหารงานอย่างมากต่อความยำเกรงในองค์กร สอดคล้องกับพระครูวุฒิธรรมานันท์ (2554) พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสามารถควบคุมและมีภาวะผู้นำในเชิงบริหารมีและสอดคล้องกับแสงอาทิตย์ ไทยมิตร (2015 : 13-24) พบว่า การสร้างสัมพันธภาพระหว่างภาวะผู้นำกับภาวะผู้ตามที่มีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำมากำหนดเป็นวัฒนธรรมเพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรจะต้องไม่เลือกที่รักมักที่ชังจนสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ประชาชนทุกคน

อภิปรายผลตามข้อที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้เพราะมีการปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้ได้ทันเวลาในรอบปีการศึกษาทั้งนี้เพราะผู้บริหารจัดให้มีการตรวจสอบ กำกับ ติดตามและประเมินผลการทำงานอย่างเป็นระบบ ตรวจสอบได้ ผู้บริหารไม่กล่าววาจาเท็จ ส่อเสียด หยาบคาย เพื่อเจ้าและไร้สาระ ไม่ใช้คำพูดยุแยงให้ทะเลาะกัน สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ในการรักษาระเบียบวินัย และให้ความเสมอภาคต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่อคติ ไม่ลำเอียง และผู้บริหารมีบุคลิกภาพ อ่อนน้อม ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย และไม่เหวี่ยงวินสอดคล้องกับงานวิจัยของ มลวิภา สีขเรศ (2018) พบว่า การบริหารสถานศึกษานั้นถือเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนตอบสนองความต้องการของสังคมโลกได้และสอดคล้องกับพระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ฐิริวฑฒโน (2562) พบว่า การบริหารเป็นศาสตร์หนึ่งที่มี

องค์ประกอบในด้านความรู้ หลักการและกฎเกณฑ์ ที่นำมาจากศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา เพื่อหาความรู้ในหลักการบริหาร แล้วนำไปสู่การปฏิบัติจริง การบริหารจะประสบความสำเร็จได้นั้น จึงขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารหรือผู้นำในการประยุกต์เอาทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารไปสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมและเวลา

อภิปรายผลตามข้อที่ 3 การทดลองรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน พบว่า คะแนนเฉลี่ยของผลการใช้รูปแบบบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ Paired T Test ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ค่าสถิติ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งทุกข้อในทุกด้านมีค่า t-test น้อยกว่า .05 แสดงว่ามีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 นั่นคือคะแนนของก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีค่าแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะความจริงใจของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษามีความชัดเจนถึงแนวทางการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจนสอดคล้องงานวิจัยของ พระมหาศรีอรุณ คำโท (2559) พบว่า สถานการณ์ปัจจุบันประเทศชาติต้องการนักบริหารที่มีความรู้ ความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรภาครัฐสมัยใหม่จำเป็นต้องได้นักบริหารที่มีคุณธรรมจริยธรรมยึดมั่นถ้อยมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตสำนึกในการมุ่งมั่นเสริมสร้างคุณงามความดี มีความรับผิดชอบที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเจตนารมณ์ขององค์กรและสอดคล้องกับพระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ภูริวฑฒโน (2559) พบว่า การบริหาร เป็นศาสตร์หนึ่งที่มีองค์ประกอบในด้านความรู้ หลักการและกฎเกณฑ์ ที่นำมาจากศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา เพื่อหาความรู้ในหลักการบริหาร แล้วนำไปสู่การปฏิบัติจริง

อภิปรายผลตามข้อที่ 4 การตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน พบว่า ผลการประเมินและพัฒนาการใช้รูปแบบบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูนก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ Paired T Test โดยสรุปรูปแบบที่จัดทำขึ้นเมื่อตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว รูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทั้งนี้เพราะรูปแบบที่กำหนดขึ้นมาผ่านการรับรองและตรวจสอบอย่างเข้มข้นและมีความชัดเจนต่อแนวทางการบริหารจัดการองค์กร

สอดคล้องกับงานวิจัยของมลิภา สีขเรศ (2018 พบว่า การบริหารสถานศึกษานั้นถือเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนตอบสนองความต้องการของสังคมโลกได้

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบที่จัดทำขึ้นเมื่อตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว รูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ดังนี้

ภาพที่ 1 POSDC MODLE

สรุป และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับ กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูนเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ทำให้เห็นว่า ปัญหา คือ ไม่มีการวางแผนด้านบุคคลเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน ไม่มีการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายวิสัยทัศน์ขององค์กร ไม่มีการจัดองค์การให้กับบุคลากรอย่างเหมาะสมตามความสามารถ ไม่มีการกระจายอำนาจภายในสถานศึกษา ไม่มีการกำหนดคุณสมบัติและเลือกรับบุคลากรเข้าทำงานโดยยึดมั่นในพระรัตนตรัย ไม่ให้อิสระในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรในองค์กร ไม่มีการสร้างเกณฑ์

การประเมินตนเองสำหรับบุคลากรในสถานศึกษา ไม่สร้างความตระหนักในการมีวินัยในตนเองของบุคลากรในสถานศึกษา ส่วนแนวทางที่สำคัญ คือ ควรมีการวางแผนด้านบุคคลเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายวิสัยทัศน์ขององค์กร ควรมีการจัดองค์การให้กับบุคลากรอย่างเหมาะสมตามความสามารถ ควรมีการกระจายอำนาจภายในสถานศึกษา ควรมีการกำหนดคุณสมบัติและเลือกรับบุคลากรเข้าทำงานโดยยึดมั่นในพระรัตนตรัย ควรให้อิสระในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรในองค์กร ควรมีการสร้างเกณฑ์การประเมินตนเองสำหรับบุคลากรในสถานศึกษา ควรสร้างความตระหนักในการมีวินัยในตนเองของบุคลากรในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะทั่วไป

กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวางแผนด้านบุคคลเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน การกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายวิสัยทัศน์ขององค์กร การกระจายอำนาจภายในสถานศึกษา อิสระในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน การสร้างเกณฑ์การประเมินตนเองสำหรับบุคลากรในสถานศึกษา การมีวินัยในตนเองของบุคลากรในสถานศึกษา

สถานศึกษา และครู ควรดำเนินการเกี่ยวกับ การวางแผนด้านบุคคลเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน การกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายวิสัยทัศน์ขององค์กร การกระจายอำนาจภายในสถานศึกษา อิสระในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน การสร้างเกณฑ์การประเมินตนเองสำหรับบุคลากรในสถานศึกษา การมีวินัยในตนเองของบุคลากรในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเรื่อง การวางแผนด้านบุคคลเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน ของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน
2. ควรวิจัยเรื่อง การกระจายอำนาจภายในสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน
3. ควรวิจัยเรื่อง สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน ของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน

References

- กองพุทธศาสนศึกษา. (2553). *แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2553-2562*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- กิจจานุเบกษา. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562*. เล่มที่ 136. ตอนที่ 50 ก. วันที่ 16 เมษายน 2562.
- พระมหาอาคม อานันโท (อาคม). (2556). *หลักธรรมของผู้บริหารในพระพุทธศาสนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดนครสวรรค์. พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*
- พระมหาศรีอรุณ คาโท.(2559). *พุทธวิธีทางการบริหารสำหรับองค์กรภาครัฐสมัยใหม่. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาลังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 3 (3). (สิงหาคม-ธันวาคม) : 1-10.*
- พระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ภูริวฑฒโน. (2562). *พุทธวิธีการบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ. วารสารธรรมวิทย์. 2 (2), (กรกฎาคม – ธันวาคม) : 325-337.*
- พระธรรมโกศาจารย์(ประยูร ธมมจิตโต). (2549). *พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระครูวุฒิชัยธรรมานันท์.(2554). *การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- มลวิภา สีขเรศ. (2559). *การบริหารสถานศึกษาเชิงพุทธบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์. 3 (1), (มกราคม-เมษายน) : 113-126.*
- แสงอาทิตย์ ไทยมิตร.(2558). *พุทธวิธีการบริหารกับจริยธรรมภาวะผู้นำเชิงพุทธในสถานศึกษา. วารสาร “ศึกษาศาสตร์ มจร” คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 3 (2), (กรกฎาคม – ธันวาคม) : 13-24.*
- อนุชิต วรรณสูตร. (2548). *การศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพในอนาคต. รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.*
- Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A. & Lang, A. G., (2009). G*Power 3.1: Tests for correlation and regression analysis. *Behavior Research Methods*. 41 (4): 1149-1160.